

RECURSOS INSTRUMENTALS PER A LA RECERCA HISTÒRICA II:

NUMISMÀTICA ANTIGA

CODI: 28879

1. Concepte i metodologia

- La moneda: definició, el dret d'encunyar, llei i pes, tipologia, fabricació. Emissió i circulació.

- Objectes paramonetals.
- Relacions amb d'altres disciplines.
- Descripció i classificació de monedes.

2. La moneda grega i semita

- La moneda grega: conceptes generals i evolució. Els períodes arcaic, clàssic i hel·lenístic.

- Les colònies d'*Emporion* i *Rhode*.
- Concepte i funció de la moneda a les *poleis* gregues
- Les encunyacions semites de Fenícia i Cartago.

3. La moneda de la República romana

- Els inicis: la tradició indígena i la influència de la Magna Grècia.
- Les reformes de la Segona Guerra Púnica: el denari i el victoriat.
- Evolució durant el segle II i les emissions militars del I a.C.
- Les emissions durant els Triumvirats.

4. La moneda a la Península Ibèrica

- Els grecs i la introducció de la moneda.
- El segle III fins el 237: emissions gregues i semites.
- La Segona Guerra Púnica: cap una nova política monetària.
- Hispània *post c.* 195 a.C.: la *Citerior* i la *Ulterior*.

5. La moneda de l'Imperi romà

- Les encunyacions provincials: el cas d'Hispania.
- Les emissions imperials: característiques general
- Evolució de la moneda imperial romana: els segles I i II, la crisi del segle III, el baix Imperi.

6. Troballes i circulació monetària

- Qüestions de metodologia.

- Troballes aïllades a jaciments, els tresors, dispersió de les emissions d'una seca.
- **Usos no monetaris de la moneda: santuaris, necròpolis, amulets.**
- Usos monetaris d'objectes.

FORMA D'AVVALUACIÓ

Examen escrit al final del curs, amb una part teòrica i una de pràctica.

BIBLIOGRAFIA

Concepte, metodologia i obres generals

GRIERSON, P., *Numismatics*, Oxford, 1974.

REBUFFAT, F., *La monnaie dans l'Antiquité*, París, 1996.

La moneda grega i semita

CAMPO, M., Concepte i funció de la moneda a les ciutats gregues. Reflexions entorn d'Emporion i Rhode (segles V-III aC), *Moneda i vida urbana. V Curs d'Història monetària d'Hispania*, (Barcelona, 2001), pp. 9-27.

JENKINS, G. K., *Carthaginian gold and electrum Coins*, Londres, 1963.

KRAAY, C. M., *Archaic and Classical Greek Coins*, Londres, 1976.

NICOLET-PIERRE, H., *Numismatique grecque*, París, 2002.

Numismática hispano-púnica. Estado actual de la investigación, VII Jornadas de Arqueología Fenicio-púnica, Trabajos del Museo Arqueológico de Ibiza, 31, 1993.

La moneda de la República romana

BURNETT, A., *Coinage in the Roman World*, Londres, 1987.

CRAWFORD, M. H., *Roman Republican Coinage*, Cambridge, 1974.

CRAWFORD, M. H., *Coinage and money under the Roman Republic*, Londres, 1985.

ZEHNACKER, H., *Moneta. Recherches sur l'organisation et l'art des émissions monétaires de la République romaine (289-31 J.-C.)*, Roma, 1973.

La moneda a la Península Ibèrica: emissió i circulació

I-VIII Curs d'Història monetària d'Hispania, Barcelona, 1997-2004.

ALFARO ASINS, C., AREVALO GONZALEZ, A., CAMPO DIAZ, M., CHAVES TRISTAN, F., DOMINGUEZ ARRANZ, A., RIPOLLES ALEGRE, P.P., *Historia monetaria de Hispania antigua*, Madrid, 1997.

BLÁZQUEZ CERRATO, C., *Circulación monetaria en el área occidental de la península ibérica. La moneda en torno al "Camino de la Plata*, *Archéologie et histoire romaine*, 6, 2002.

BOST, J.-P.; CHAVES, F.; DEPEYROT, G.; HIERNARD, J.; RICHARD, J.-C., *Belo IV. Les monnaies*, Madrid, 1987.

CENTENO, R.M.S., *Circulação monetária no noroeste de Hispânia até 192*, Porto, 1987.

CHAVES TRISTÁN, F., *Los tesoros en el sur de Hispania. Conjuntos de denarios y objetos de plata durante los siglos II y I aC*, (Sevilla, 1996).

GARCÍA-BELLIDO, M. P., BLÁZQUEZ, C., *Diccionario de cecas y pueblos hispánicos, con una Introducción a la Numismática antigua de la Península Ibérica*, 2 vols., Madrid, 2001.

PEREIRA, I., BOST, J.-P., HIERNARD, J., *Fouilles de Conimbriga III. Les monnaies*, Paris, 1974.

RIPOLLES ALEGRE, P.P., *La circulación monetaria en la Tarraconense Mediterránea*, València, 1982.

VILLARONGA, L., *Corpus nummum Hispaniae ante Augusti aetatem*, Madrid, 1994.

La moneda provincial i imperial romana

AMANDRY, M., BURNETT, A., RIPOLLES, P.P., *Roman Provincial Coinage*, Paris-Londres, 1992

CARSON, R.A.G., *Coins of the Roman Empire*, Cambridge, 1990.

Roman Imperial Coinage, 9 vols., Londres, 1923-1981.

LICENCIATURA: FILOSOFÍA Y LETRAS (Historia) CURSO:

Código:	28879
Asignatura:	Recursos Instrumentales para la Investigación Histórica II
Tipo de asignatura:	
Nº de créditos:	6
Profesorado:	Toni Ñaco del Hoyo – Grupo 3 (Historia Antigua) – Lengua: catalán.
Semestre:	2

OBJECTIVOS DE LA ASIGNATURA:

Ofrecer a los estudiantes de Primer Ciclo –normalmente de Segundo Curso- una Introducción avanzada a la investigación en Historia Antigua, centrandose en dar información sobre la carrera investigadora (fases, instituciones, becas) y, a continuación, en la metodología de trabajo empleada a lo largo del proceso investigador (documentación, análisis, difusión), particularmente en las diversas áreas temáticas de la Historia Antigua.

TEMARIO:

1. Introducción general al mundo de la investigación en Cataluña, España y la Unión Europea.
2. El proceso investigador (1). El plan de trabajo.
3. El proceso investigador (2). Documentación (a). Fuentes secundarias: recursos instrumentales de investigación bibliográfica en la Biblioteca i www. Las revistas científica: Hemeroteca.
4. El proceso investigador (3). Documentación (b). Fuentes primarias: recursos instrumentales en la Biblioteca, Hemeroteca, www.
5. El proceso investigador (4). Difusión: redacción, discusión, publicación.

BIBLIOGRAFIA

BASICA:

- Burton, S., Steane, P., *Surviving your thesis*, Ed.Routledge, Londres-Nova York, 2004.
- Clanchy, J., Ballard, B., *Cómo se hace un trabajo académico. Guía práctica para estudiantes universitarios*, Zaragoza, 1997.
- Crawford, M.H. (ed.), *Fuentes para el estudio de la Historia Antigua*, Madrid, 1986.
- Phillips, E.M., *Cómo obtener un doctorado: manual para estudiantes y tutores*, Ed.Gedisa, Barcelona, 2001.

-Rigo, A., Genescà, G., *Tesis i treballs. Aspectes formals*, Eumo Editor, Vic, 2000.

COMPLEMENTARIA:

Base de datos de artículos de revista "Argentoratum": <http://misha1.u-strasbg.fr/>

Catálogos de biblioteca: <http://www.bib.uab.es/catalegs.htm>

Catálogo de la Universidad de Oxford: <http://www.lib.ox.ac.uk/olis/>

Librería Pórtico (Zaragoza): www.porticolibrerias.es/mundoantiguo.htm

Perseus Project: www.perseus.tufts.edu

METODOLOGIA DOCENTE:

TEORIA

La Introducción de la asignatura y varias de las clases teóricas –difusión de la investigación- se darán en el aula, además de realizarse comentarios de textos, análisis de gráficos y se prepararán y se comentarán las prácticas del curso.

PRACTICAS:

La mayoría de las clases serán prácticas y se darán fuera del aula, para de esta forma tener acceso al material idóneo en cada caso.

SISTEMA DE AVALUACIÓN:

No habrá examen final, sino un conjunto de prácticas, con una extensión máxima y unos criterios de redacción conocidos con antelación, a realizar y entregar a lo largo del cuatrimestre y en un calendario propuesto al comienzo del curso.

OTRAS QUESTIONES

OBSERVACIONES

-Biblioteca de Humanidades: sala reservada y sala de ordenadores.

-Hemeroteca de Humanidades: sala reservada.

CURS ACADÈMIC: 2005-2006

LLICENCIATURA: Història

CURS: Primer cicle

Codi: 28879

Assignatura: Recursos Instrumentals per a la Recerca Històrica II
(Especialitat: Ciències i Tècniques Historiogràfiques.)

Tipus d'assignatura:

Nº de crèdits: 5 crèdits teòrics + 1 crèdit pràctic.

Professorat: Jesús Alturo i Perucho; Miquel Torras i Cortina.

Les classes es faran en català.

Quatrimestre: 2on quadrimestre

OBJECTIUS DE L'ASSIGNATURA:

L'assignatura es proposa:

- donar les nocions bàsiques d'arxivística, útils per a un historiador per a la consulta de documentació a l'arxiu, mitjançant les nocions bàsiques de la teoria arxivística, i el contacte amb documents inèdits;
- veure com els arxius són resultat de l'exercici de les funcions de les institucions i, en definitiva, del procés històric.
- Mostrar la riquesa dels segells, medievals especialment, com a font gràfica per al coneixement de l'època, el seu valor diplomàtic i paleogràfic.
- veure com el còmput del temps a l'edat mitjana no va ser una mesura "neutra" sinó que duia implícit uns valors culturals, socials i polítics.

TEMARI:

I. ARXIVÍSTICA:

Introducció:

- 1.- Els documents i els arxius com a font per a la Història
- 2.- El caràcter multidisciplinar de l'arxivística: les "ciències auxiliars" de l'arxivística com a "ciències fonamentals" per a l'historiador i l'arxiver.

- 3.- Arxius i societat: els arxius com a reflex de les institucions i societats que els han produït. La formació i evolució històrica dels arxius i de l'arxivística a l'Edat Mitjana i a l'Edat moderna.
- 4.- La formulació del "Principi de procedència" per Natalis de Wailly (1841) i les seves preformulacions.

Teoria arxivística fonamental:

- 1.- El valor primari i secundari dels documents. la teoria de l'edat dels documents i tipologies d'arxius.
- 2.- La responsabilitat de la "gestió d'arxius": *els arxius administratius actuals, arxius històrics del futur.*
- 4.- Processos d'arxivament: classificació; ordenació; instal·lació.
- 5.- Els instruments de descripció per a l'usuari de l'arxiu: guies, inventaris i catàlegs.

Tipologies documentals i d'arxiu:

- 1.- La documentació reial. Els registres.
- 2.- La documentació patrimonial. Els cartularis.
- 3.- Els arxius de protocols notariaus.
- 4.- La documentació i els arxius judicials. Els processos.
- 5.- L'expedient.
- 6.- Els arxius privats i d'empresa.

II. SIGIL·LOGRAFIA

- 1.- Introducció: Què és un segell? Materials i fabricació.
- 2.- Els segells com a font històrica:
 - a) Valor jurídic i diplomàtic.
 - b) Segell i societat a les èpoques medieval i moderna.
 - c) Tipologies sigil·lars.
- 3.- Sigil·lografia i arxivística:
 - a) Les fitxes sigil·logràfiques.
 - b) Sigil·lografia i Paleografia.

III. INTRODUCCIÓ A LA CRONOLOGIA TÈCNICA

- 1.- Nocions bàsiques sobre el còmput del temps a l'Edat Mitjana.
- 2.- Cronologia tècnica.

BIBLIOGRAFIA

BÀSICA:

- SAMARAN, Ch. (ed.): *L'histoire et ses méthodes*. Paris, 1961.

Arxivística:

- CRUZ MUNDET, José Ramon: *Manual de archivística*. 5ª ed. Madrid, 2003.
- HEREDIA HERRERA, Antonia: *Archivística General. Teoría y Práctica*. 7ª ed. Sevilla, 1995.
- ROMERO TALLAFIGO, Manuel: *Archivística y archivos: soportes, edificio y organización*. 3ª ed. Carmona 1997.

SIGIL·LOGRAFIA:

- GIRY, A.: *Manuel de diplomatique*. Paris 1894. Reimpr. 1975.
- GUYOTJEANNIN, O. et alia.: *Manuel de diplomatique médiévale*. Tournhot, 1993.
- AA.DD.: *Manual de Sigilografía*. Sudirección general de los archivos estatales. Madrid, 1996.
- BAUTIER, R.-H.: *Chartes, Sceaux et Chancelleries. Études de diplomatique et de Sigillographie médiévales*. 2 vols. Écoles des Chartes. Paris, 1990.
- PASTOREAU, Michel: *Les sceaux*. Col·lecció: "Typologie des sources du moyen âge occidental". Fasc. 36. Turnhout, 1981.
- SAGARRA I DE SISCAR, Ferran de: *Sigil·lografia catalana: inventari, descripció i estudi dels segells de Catalunya*. Barcelona, 1916-1932.

CRONOLOGIA

- BAUCCELLS I REIG, Josep: *La cronologia a Catalunya en general i a Barcelona en particular*, dins "Calligraphia et typographia, arithmetica et numerica, chronologia." (Rubrica, 7). Barcelona 1966. (pàgs. 6-99).
- FELIU, Gaspar: *La cronologia según los reyes francos en el condado de Barcelona (siglo X)*, dins "Anuario de Estudios Medievales", nº 6. Barcelona, 1969. (pàgs. 441-463).
- MUNDÓ, A.M.: *La datació de documents pel rei Robert (996-1031) a Catalunya*, dins "Anuario de estudios medievales" nº 4, Barcelona 1967. (pàgs. 12-34).
- ZIMMERMANN, M.: *La datation des documents catalans du IXe au XIIe siècle: un itineraire politique*, dins "Anales du Midi", tome 93, núm. 154, 1981. (pàgs. 345-375); hi ha traducció catalana dins Zimmermann, M.: "En els orígens de Catalunya: emancipació política i afirmació cultural". Barcelona, 1986.

METODOLOGIA DOCENT:

TEORIA

Classes expositives d'acord amb les pràctiques, amb ús de les TIC i material gràfic.

PRÀCTIQUES:

Arxivística: pràctiques a classe amb documentació inèdita de diversos arxius catalans.

Sigil·lografia: realització de fitxes sigil·logràfiques.

Cronologia tècnica: pràctiques de còmput amb documentació altmedieval.

SISTEMA D'AVALUACIÓ:

Avaluació contínua mitjançant el lliurament de les pràctiques, el treball presencial a l'aula, i la realització regular de proves teòriques.

ALTRES QÜESTIONS

OBSERVACIONS:

(Lloc per informar sobre aulàri necessari, instrumental, infraestructures, ...)

Es farà ús de transparències i de les presentacions en powerpoint.